

мистецтва набувають великого розвивального потенціалу, коли на них відбувається інтеграція мистецтв.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; авт. колект.: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : монографія / Г. В. Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.

3. Демчик К.І. Організація образотворчої діяльності дошкільників (через призму оновленого змісту Базового компонента дошкільної освіти. / К.І. Демчик. // Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Сучасні тенденції у розвитку науки та освіти» (24 березня 2016 р.). – Кам'янець-Подільський : Рута, 2016. – С. 27-31.

4. Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

5. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта : теорія і практика: [монографія]/ Л.М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.

**Р. Цимбалюк,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник – ст. викладач Н.Л.Годосієнко**

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Естетико-виховна робота в сучасній початковій школі ґрунтується сьогодні на традиціях національного виховання, що відповідає потребам відродження незалежної України. Посилена увага освітян до становлення та гармонійного розвитку особистості юних українців надає можливість для пізнання своєї історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування національної свідомості, гідності, патріотичних почуттів до рідної землі.

Аналіз попередніх досліджень. Серед перших дослідників естетико-виховної ролі музичного фольклору в Україні слід назвати В.Верховинця, І.Воробкевича, А.Вахнянина, М.Леонтовича, М.Лисенка, О.Нижанківського, К.Квітку, П.Козицького, В.Матюка, Д.Січинського, К.Стеценка, Я.Степового, Л.Ревуцького. Високо цінували роль народної творчості в естетичному вихованні учнів П.Блонський, Б.Грінченко, М.Драгоманов, О.Духнович, В.Карамзін, М.Костомаров, І.Котляревський В.Сухомлинський, К.Ушинський, Л.Українка, І.Франко.

Важливість естетичного виховання дітей на засадах народної педагогіки, українського фольклору представлені в дослідженнях сучасних вчених О.Воропая, П.Гнатенка, Г.Довженюк, А.Завальнюка, Т.Коваль, В.Поплужного. За останні десятиліття проведена значна дослідницька робота з проблеми естетичного виховання, але не до кінця розкритими залишаються питання формування та розвитку естетичного сприймання молодших школярів засобами народного мистецтва, які мають теоретичний і практичний інтерес.

Метою нашого дослідження є – з'ясування теоретичного аспекту використання українського фольклору в процесі естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що музична культура людини невід'ємна від культури народу, до якого вона належить. Протягом багатовікової історії український народ формував любов до народної музики, пісні – найглибше духовне начало людського життя, де виховання дітей відбувалось поруч з народним мистецтвом, музичним фольклором. Музично-педагогічна творчість сприяла подальшому розвитку основоположних засад виховання дітей шляхом залучення їх до вивчення творів дитячого фольклору, народної пісні й танцю.

Серед багатьох важливих питань, пов'язаних з музично-естетичним вихованням дітей, варто звернути увагу на використання народної музики в початковій школі. Тому українська народна пісня повинна займати все більш вагомe місце в шкільних програмах з музики та навчальних посібниках [2, с.6].

В нашому дослідженні ми висвітлюємо актуальні проблеми естетичного виховання особистості молодшого школяра засобами українського фольклору, пошук нових підходів до навчання і виховання дітей та впровадження їх у освітній процес сучасної школи, використання педагогом творчого потенціалу народного мистецтва, формування у школярів естетичного сприймання дійсності, естетичного ставлення до навколишнього середовища, природи, застосування принципу кореляції різних видів мистецтва. Розвиток естетичних почуттів, смаків, художніх умінь, здібностей в галузі мистецтва - невід'ємна умова навчальних предметів початкової школи. Для досягнення мети було здійснено підбір комплексу методів дослідження рівня розвитку естетичного сприймання у дітей молодшого шкільного віку, педагогічного потенціалу використання мистецтва у контексті формування творчої особистості дитини, культури естетичного сприймання дітей, оволодіння цілісною системою знань про мистецтво.

Таким чином, проникнення у світ народних мелодій забезпечує засвоєння дітьми характерної для українського народу образно-емоційної та музично-інтонаційної системи: коло героїв, образів, почуттів, з якими діти зустрічаються в народній музиці, впливає на формування їх духовного світу. Наприклад, колискові «Ой ходить сон», ліричні «Тиха вода», побутові «Ой село», календарні «Вийди, вийди сонечко», жартівливі «Женчичок-бренчичок» знайомлять дітей з українськими образами-символами, народними звичаями, традиціями. На уроках музичного мистецтва діти вивчають пісні, які

розповідають про героїчне історичне минуле українського козацтва, навчають учнів бути любити Україну, розповідають про козацькі походи та героїчний дух українських козаків. Мелодія, ритм пісні «Їхали козаки», передають патріотичні почуття захисників України.

Ефективним прийомом в початковій школі є необхідність учням навчитись визначати характерні типові інтонації музичної мови українського фольклору (області, регіону), знайомити з образною символікою, ритмічними особливостями, а також унікальними автентичними музичними інструментами, обрядовими піснями та звичаями, які цікаві, зрозумілі та близькі для сприймання учнів початкових класів. На нашу думку, важливо вивчати музичний фольклор не тільки як сукупність його видів і жанрів, а розкривати його як літопис життя народу від найдавніших часів до сьогодення, як цілісний духовний, матеріальний та практичний світ людини.

Ми вважаємо, що музика є складовою частиною народної творчості, тому повноцінне сприймання пісенних жанрів неможливе без зв'язку з іншими видами і жанрами фольклору. Увага вчителя до народної музики як цілісного явища допоможе розкрити і своєрідність народнопісенних жанрів, і особливості їх перетворення у творах композиторів-класиків.

Отже, формування естетичного сприймання учнів молодших класів засобами українського фольклору передбачає набуття дитиною чуттєвого, інтелектуального та практичного досвіду в процесі спілкування з музичними творами. Досвід емоційно-чуттєвого реагування здобувається при сприйнятті учнями кращих творів національно-музичного фольклору та оволодінні навичками переносу здобутого чуттєвого досвіду на розуміння явищ навколишнього життя

У процесі роботи з українським музичним фольклором доцільно використовувати такі розумові дії, як наприклад: зіставлення та порівняння виконання народної пісні соло, хором, оркестром, зіставлення різних по жанру народних пісень [3 с. 54]. Для досягнення оптимальних результатів, сприймання фольклору доцільно проводити в три етапи: мелодико – ритмічне диференційоване сприймання; поглиблений слуховий аналіз; цілісне сприймання [5, с.232].

Ми вважаємо, що співацька діяльність у молодшому шкільному віці є важливим та дійовим засобом формування і розвитку загально-музичних здібностей та емоційності школярів. Це розвиває молодших школярів увагу, сприймання, пам'ять, навички творчої діяльності, оскільки музичний фольклор містить великий педагогічний потенціал та сприяє естетичному та духовному вихованню дітей. .

Отже, емоційно-чуттєвий і інтелектуальний досвід, виховання, стимулює розвиток моральних та естетичних якостей і здібностей школяра, що виражаються в поведінці та у виконанні цих творів дієвим проявом співчуття та співпереживання. До якого, зокрема, відносяться такі пов'язані з народнопісенним матеріалом навички, як використання під час співу народних музичних інструментів, та звичайно спів, залучення до вокального виконавства

більш широкого кола школярів, відкриття для них невичерпної скарбниці пісенної культури, основою якої є саме музичний фольклор.

Таким чином, процес естетичного виховання значно поліпшується, коли педагог дотримується методів та прийомів активізації творчої діяльності дітей засобами українського фольклору у взаємодії з народним живописом та усною народною творчістю, використовує цікаві художні техніки, декорування виробів, ліплення казкових персонажів, виготовлення ляльок для театру, замальовок сюжетів українських народних пісень.

Висновки. На нашу думку, методи і прийоми активізації естетичного сприймання дітей, індивідуальний і диференційований підхід до формування естетичної оцінки засобами використання народного мистецтва та розширенням художнього світогляду дітей, забезпечать зростання зацікавленості творами народного мистецтва. Використання українського народного фольклору та усної творчості, казки, пісні, поезії є могутнім діючим засобом у процесі виховання самосвідомості, національного характеру мислення, патріотизму в естетичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Література

1. Барановська І.Г. Розвиток музичної освіти України кінця XVII-XVIII ст. / І.Г. Барановська, Н.Г. Мозгальова, Л.М. Уманська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія: збірник наук. праць / за заг. ред. проф. О.А. Мельничук. – Вип. 25. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2017. – С. 30-34.

2. Казьмірчук Н.С. Формування творчої особистості майбутнього вчителя в процесі навчання у ВНЗ / Казьмірчук Н.С. // Наукові записки. Збірник матеріалів науково – практичної конференції викладачів і студентів.- Серія «Мистецтво».- Вінниця, 2017.- С. 75 -79.

3. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. М. Масол // Шкільний світ. - 2002. - № 9. - С. 1-16.

4. Миропольська Н.Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня : теорія і практика / Н.Є. Миропольська. - К. : Парламентське видавництво, 2002. - 204 с.

5. Тодосієнко Н.Л. Мистецтво як засіб формування естетичного сприймання у молодших школярів / Н.Л. Тодосієнко //Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VI школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 28-29 листопада 2016 р. / за ред.. Л.С. Бровчак, Л.В. Старовойт. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – С. 232- 236.

**Т. Цьомик-Яворська,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник–ст. викладач Т.Т. Маринчук**